

מרובה פרק שביעי בבא קמא

ע"ה.

עין משפט נר מצוה

קמא א מ"י פ"ו מהל' נבירות הלכה די סמך עשין ר"ב: ק"ב ב מ"י ס"ב ה"ו ו סמך עשין ר"ב ולאין רמז טו"ש ע"ד סמך עשין ט"ע ע"ה: ק"א ג מ"י פ"ב מהל' נבירות הלכה ט סמך עשין קמא טו"ש ע"ד סמך עשין ט"ע ע"ה:

תורה אור השלם

1. שור או כבש או עז פי' ויגדל ויחיה שבעת ימים: תחת אמו ומיזם השמיני ויחלוקה לקרבן אשה לוי' ויקרא כב כז 2. אך בכור שור או בכור כבש או בכור עז לא תפדה קדש הם את דמם תורק על המזבח ואת חלבם תקטיר אשה לריח ניחוח לוי' במדבר יח יז

רבינו הגנאל

ופרקין גבי קדשים תרי או כתיב ותוריהו למעט, חד למעוטי כלאים וחד למעוטי נדמה שאין כשרין לקרבן. אלא אי אמרת תוריהו לרבות, חד לרבות כלאים וחד לרבות הנדמה, השתא כלאים דאביו כבש ואמו עז או איפכא אמרת כשר לקרבן, מי שאביו כבש ואמו נדמה ונדמה לעז צריך לימיר דכשר, אלא תוריהו למעט. ואיתין לאוקמי הא דאמר רבא כל מקום שני' שה להוציא את הכלאים לענין פדיון פטר חמור, רבתי ופטר חמור תפדה בשתה למעט הכלאים. חרנן אין פדיון בכלאים. ור' אלפיו דמתיר בכלאים מוקים להא דרבא בכבש שנוגד מן הכבשה שאחד מן שניהם או הכבש או הכבשה ורגילי קולטות כשל חמור כלומר אינו מפרים פרסה וכאילו זה טהור וזה טמא הנוגד מביניהן פסול הוא לקרבן. כלאים, פיר' עז שבא על כבשה הוציא מהן כלאים הוי. נדמה, פיר' אביו כבש ואמו כבשה ונדמה לעז, כגון אלו הבאין מבלאד אל חוראן. ומתמהנין וכי טהורה מטמאה מי מעברה אין דאיבערה מקלוט ור' שמעי' קלוט דר' שמעי' מפורש בבבירות פרק ראשון, וכדברא ולאפוקי מדר' יהושע דר' יהושע האי משה כשבים ושה עוים נפקא ליה ולא מביעיא ליה הא דרבא.

והא גבי קדשים דכתיב שור או כבש נרבייה. תימה מה ריבוי לריך נהי דמשור וכשז לא מני לרבויה כלאים מכשז ועו שאמה יכול להוציא כלאים מצניייהו אחי ואורי' דע"ג דלתי כלאים מדסמך כשז לעו מכל מ"ס יוס למעטס מדסמך שור לכשז דלחומרל מקשינן וכיון דלוי לא הוי כתיב שום או לא כפיפא ולא כרישא הייתי ממעט כלאים יש לי לומר דלמח או לרבות ומשני מדסיפא למעט כלומר או דכתיב גבי כשז ועו כיוצא זו זמקוס אחר אית לן למימר למעוטי הלכך ה"ג דרשינן למעוטי ור"ה או דרישא למעוטי דרשינן ליה ולא לרבויה ופריך אדרבה איתא איפכא דלו רשאון כתיב זמקוס ריבויי למה השתא כלאים אירבי ליה נדמה מביעיא אלא הא דאמר רבא זה בנה אב כל מקום שנאמר שה אינו אלא להוציא את הכלאים למאי הלכתא אי לקדשים בהדיא כתיב בהו ישור או כשז פרט לכלאים אי "למעשר תחת תחת יליף מקדשים" אי לבכור העברה העברה יליף ממעשר אי נמי נדמה אמרת לא דכתיב אך בכור שור אעד שיהא הוא שור ובכורו שור כלאים מביעיא אלא כי איתמר דרבא לענין פטר חמור כדתנן א: אין פדיון לא בעגל ולא בחיה ולא בשחוטא ולא בטריפה ולא בכלאים ולא בכוי ולרבי אלעזר דמתיר בכלאים דתנן ר"א מתיר בכלאים מפני שהוא שור למאי הלכתא אמר לך ר"א כי איתמר דרבא לטמא שנוגד מן הטהור ועיבורו מן הטמא ודלא כרבי יהושע דאי ר' יהושע משה כשבים ושה עוים נפקא ליה אעד שיהא אביו כבש ואמו כבשה וטהורה מטמאה מי מעברא אין דקיי"ל דאיבער

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והוא גבי קדשים נמי נאמר שור או כבש שאין אתה יכול להוציא כלאים מביניהם ונרבי מדסיפא למעט רישא נמי למעט אדרבה מודרישא לרבות סיפא נמי לרבות האי מאי אי אמרת בשלמא למעט הוא דאיצטרריך תרי מיעוטי דאע"ג דאימנע כלאים איצטרריך למעוטי נדמה אלא אי אמרת לרבות תרי ריבויי למה השתא כלאים אירבי ליה נדמה מביעיא אלא הא דאמר רבא זה בנה אב כל מקום שנאמר שה אינו אלא להוציא את הכלאים למאי הלכתא אי לקדשים בהדיא כתיב בהו ישור או כשז פרט לכלאים אי "למעשר תחת תחת יליף מקדשים" אי לבכור העברה העברה יליף ממעשר אי נמי נדמה אמרת לא דכתיב אך בכור שור אעד שיהא הוא שור ובכורו שור כלאים מביעיא אלא כי איתמר דרבא לענין פטר חמור כדתנן א: אין פדיון לא בעגל ולא בחיה ולא בשחוטא ולא בטריפה ולא בכלאים ולא בכוי ולרבי אלעזר דמתיר בכלאים דתנן ר"א מתיר בכלאים מפני שהוא שור למאי הלכתא אמר לך ר"א כי איתמר דרבא לטמא שנוגד מן הטהור ועיבורו מן הטמא ודלא כרבי יהושע דאי ר' יהושע משה כשבים ושה עוים נפקא ליה אעד שיהא אביו כבש ואמו כבשה וטהורה מטמאה מי מעברא אין דקיי"ל דאיבער

ומעשר זהצרה העברה דכזור והשתא כי אמר דלתי או למעט ממעט נדמה אפילו אותו שנדמה בזמנת סימנים וכל אמרי אתה לרבויה צעי לרבויה נדמה אפילו אותו שהשתא כלאים איתרבי נדמה אפילו אין דומה לבי מצעיא: אי אבעשר. פירוש דהוי כלילו כתיב ציה שה מג"ש דהעברה העברה מבכור דכתיב ציה שה (ויקרא יז) אם שור אם זה ובקונטרס פי' דבמעשר כתיב לאן דהוי כמו שה ואין נראה ועוד צפרק צפרל דבכורות (דף ק"ג) פריך אי גמר מעשר תחת תחת מקדשים אפי' הנך נמי פי' יוצא דופן ומחוסר זמן ויתוס לא יכנסו לדיר להמעשר ואי לא גמר מקדשים צשלמא טריפה כל אשר יעבור פרט לטריפה אלא כלאים מנ"ל ומאי קושיא לימא ליה דמבנין אז דרצה נפקא ליה כלאים כיון דבמעשר כתיב [לאן] ו דכפירש בקונטרס הכא ולפי מה שפירשתי דאשה דכזור סמך א"ש דלא מני למימר התם דליף מעשר מבכור דמיעט ציה כלאים דאם כן יוצא דופן נמי נמעט במעשר דנילף מבכור:

עד שיהא הוא שור ובכורו שור. אומר ר"י דבצפרק קמא דבכורות (דף ק"ג) מוקי לה דוקא צשאין דומה כלל אצל דומה בזמנת סימנין יליף התם מאך קדשים צכזור ונריך למעט נדמה צקדשים צכזור דאי לא כתיב אלא צקדשים הוה ילפינן צכזור צקדשים והוה ממעטינן צבכורות מפריה אפילו יש צו מקלת סימנין ואי הוה כתיב ריבוי תחודיה צבכורות לרבות נדמה שיש צו מקלת סימנין הוה מרבינן ליה נמי צקדשים דילפינן מהדדי צג"ש וכן אי לא הוה כתיב צקדשים כלל אלא צכזור מיעוט וריבוי הוה ילפינן צקדשים מבכור אצל השתא דכתיב צקדשים וכתיב נמי מיעוט וריבוי צכזור ליכא למילף צקדשים מבכור דאם כן לישתוק קרא ממיעוט דקדשים:

לטמא שנוגד מן הטמא ודלא כרבי יהושע. פי' בקונטרס דר' יהושע פליג אדר"ש ושרי גמל הצא מן הפרה שעצירתו משור צסימן אחד של טהרה מעלה גרה או מפריס פרסה ודריש את זה לא תאכלו את הגמל גמל אי אתה אוכל כלומר כשם שאני מכשיר צו כך אני מכשיר צצנו אם נתעברה הוימנו פרה ת"ל שה כשבים כו' ועיבורו מן הטמא לאו דוקא דלדידיה הוי טהור אלא דומה לטמא וכולה סוגיא דבכורות (דף ו: וס) לא משתמע כפירושו אלא משמע דמודה ר' יהושע לר"ש דגמל גמור הנוגד מפרה ומשור שהוא אסור ואם יש צו סימן אחד שדומה מקנת לרבות נדמה שיש צו מקלת סימנין הוה מרבינן ליה נמי דכפירש פרסה והכי איתא התם (ס) רחל שילדה מין עז ועו שילדה מין רחל פטורה מן הצבור והיא ר"ש צו מקלת סימנין חייבת ר"ש אומר עד שיהא ראשו ורובו דומה לאמו ועלה דהיא מצעיא ליה לר"ש צגמרא צן פרה מי צעי שיהא ראשו ורובו דומה לאמו להמירו צבאצילה או אפי' צמקלת וצעי למפלט מדר' יהושע דכזר כר"ש מדקרי לה טמא וקאמר אצל אתה אוכל צסימן אחד כו' אלמא לא צעי ראשו ורובו להמירו צבאצילה דחיי ודלמא סבר לה כר"ש צחדל ופליג עליה צחדל ועוד משמע התם אעד שיהא ראשו ורובו דומה לאמו להמירו מן הטמא ולפי זה אפי' טהור שנוגד מן הטמא אסור והך דשמעתין דמוקי רבא לטמא שנוגד מן הטמא ועיבורו מן הטמא מיייר נמי שדומה קנת לאמו כהיא דרבי יהושע שאם היה דומה לגמרי לגמל אפילו עיבורו מן הטמא היה אסור דהא ס"ל כר"ש כדאוקמא דליבער מקלוט וכר"ש וה"ה דה"מ למנקט טהור שנוגד מן הטמא ועיבורו מן הטמא דאסור כיון דשה להוציא כלאים ואסור משום עז זה וזה גורם אלא משור דנקט צבמליה דר' יהושע טמא שנוגד נקט נמי הכי צבמליה דר' יהושע נקט משום דרישא קתיי אצל אתה אוכל צסימן אחד טמא שנוגד מן הטמא ועיבורו מן הטמא דאסור משום זה זה וזה גורם והא דקאמר הכא ודלא כרבי יהושע כ"ש דהוי דלא כר"א צר פלוגתיה דשרי ליה לגמרי וה"ג ר' אלעזר ולא ר' אליעזר:

להוציא כלאים מצנייהם. אין כלאים צאים משניהם: מדסיפא למעט. או דסיפא דקרא א' כשז או עז ודאי למעט אתה שהרי כלאים צאים מהם וממילא משתמע א' לרבות לא אילטריך ואי לרבות נדמה כל שכן דלא אילטריך דכיון דמרישא הוא מתרבי כלאים כל שכן נדמה דקיל: אי נקדשים. למימרא דפסול לקרבן דכתיב צזו שה צבצות צפרשת נקסים (צמדנר יז) או לשה צככשים וגו': הא צהדיא כתיב צזו. מרבויה דאו כשז פרט לכלאים דפסול: אי למעשר צהמה. ואע"ג דלא כתיב ציה שה אלא לאן א קאמר רבא דפסול הא צמרנין צבכורות א לענין מילי טוצא דגמר תחת השבט (מתח אמו) הלכך להא מלתא יליף נמי ופסול: העברה העברה. והעברת כל פטר רחס לה' (שמות יג) וכל אשר יעבור (ויקרא כז): לענין פדיון פטר חמור. דכתיב שהי וקא אשמעינן רבא טעמא דמתני' דקמתי אין פודין צכלאים מהכא הוא: ולא צחיה. צזי איל: ולא צשה טעוה. ולאן שה קרינא צזה: כלאים. משני מניי צהמת: כוי. מצהמה וחיה: לטמא שנוגד מן הטמא. פרה שילדה סוס ואציו סוס או רחל שילדה חזיר ואציו חזיר דאסור צבאצילה דכתיב ואת הצהמה אשר תאכלו שור שה כשבים (דברים יד) וכיון דכתיב שה פרט לכלאים כה"ג הוא: דר' יהושע צפרק קמא דבכורות (דף ק"ג): וטהורה מטמאה מי מעברא. דאילטריך למעוטי והא קיימא לן צפ"ק דבכורות (דף ז): לעולם אין מתעברת לא טמאה מן הטמאה ולא טהורה מן הטמאה:

דאיבער

הגהות הב"ה

גליון הש"ס

מוסף רש"י

אך בכור שור עד שיהא הוא שור ובכורו שור. דמנתי למכתב אביו שור כשז ועו דהא ענינא צכזור קמישתי דמניי לעיל מנייה כל פטר רחס וגו' ונקט צבולה צזיה, צ"מ עד שיהא אסור כלאו ולא דומה לאמר (בבורות ג) אין פדיון. פטר חמור גרלה מן לא בעגל ולא בחיה. צזי איל (בבורות יב) דהא כתיב (ויחא ס) ולא מטמא שנוגד מן הטמא ודלא כרבי יהושע דאשה דכזור סמך א"ש דלא מני למימר התם דליף מעשר מבכור דמיעט ציה כלאים דאם כן יוצא דופן נמי נמעט במעשר דנילף מבכור:

עד שיהא הוא שור ובכורו שור. אומר ר"י דבצפרק קמא דבכורות (דף ק"ג) מוקי לה דוקא צשאין דומה כלל אצל דומה בזמנת סימנין יליף התם מאך קדשים צכזור ונריך למעט נדמה צקדשים צכזור דאי לא כתיב אלא צקדשים הוה ילפינן צכזור צקדשים והוה ממעטינן צבכורות מפריה אפילו יש צו מקלת סימנין ואי הוה כתיב ריבוי תחודיה צבכורות לרבות נדמה שיש צו מקלת סימנין הוה מרבינן ליה נמי צקדשים דילפינן מהדדי צג"ש וכן אי לא הוה כתיב צקדשים כלל אלא צכזור מיעוט וריבוי הוה ילפינן צקדשים מבכור אצל השתא דכתיב צקדשים וכתיב נמי מיעוט וריבוי צכזור ליכא למילף צקדשים מבכור דאם כן לישתוק קרא ממיעוט דקדשים:

לטמא שנוגד מן הטמא ודלא כרבי יהושע. פי' בקונטרס דר' יהושע פליג אדר"ש ושרי גמל הצא מן הפרה שעצירתו משור צסימן אחד של טהרה מעלה גרה או מפריס פרסה ודריש את זה לא תאכלו את הגמל גמל אי אתה אוכל כלומר כשם שאני מכשיר צו כך אני מכשיר צצנו אם נתעברה הוימנו פרה ת"ל שה כשבים כו' ועיבורו מן הטמא לאו דוקא דלדידיה הוי טהור אלא דומה לטמא וכולה סוגיא דבכורות (דף ו: וס) לא משתמע כפירושו אלא משמע דמודה ר' יהושע לר"ש דגמל גמור הנוגד מפרה ומשור שהוא אסור ואם יש צו סימן אחד שדומה מקנת לרבות נדמה שיש צו מקלת סימנין הוה מרבינן ליה נמי דכפירש פרסה והכי איתא התם (ס) רחל שילדה מין עז ועו שילדה מין רחל פטורה מן הצבור והיא ר"ש צו מקלת סימנין חייבת ר"ש אומר עד שיהא ראשו ורובו דומה לאמו ועלה דהיא מצעיא ליה לר"ש צגמרא צן פרה מי צעי שיהא ראשו ורובו דומה לאמו להמירו צבאצילה או אפי' צמקלת וצעי למפלט מדר' יהושע דכזר כר"ש מדקרי לה טמא וקאמר אצל אתה אוכל צסימן אחד כו' אלמא לא צעי ראשו ורובו להמירו צבאצילה דחיי ודלמא סבר לה כר"ש צחדל ופליג עליה צחדל ועוד משמע התם אעד שיהא ראשו ורובו דומה לאמו להמירו מן הטמא ולפי זה אפי' טהור שנוגד מן הטמא אסור והך דשמעתין דמוקי רבא לטמא שנוגד מן הטמא ועיבורו מן הטמא מיייר נמי שדומה קנת לאמו כהיא דרבי יהושע שאם היה דומה לגמרי לגמל אפילו עיבורו מן הטמא היה אסור דהא ס"ל כר"ש כדאוקמא דליבער מקלוט וכר"ש וה"ה דה"מ למנקט טהור שנוגד מן הטמא ועיבורו מן הטמא דאסור כיון דשה להוציא כלאים ואסור משום עז זה וזה גורם אלא משור דנקט צבמליה דר' יהושע טמא שנוגד נקט נמי הכי צבמליה דר' יהושע נקט משום דרישא קתיי אצל אתה אוכל צסימן אחד טמא שנוגד מן הטמא ועיבורו מן הטמא דאסור משום זה זה וזה גורם והא דקאמר הכא ודלא כרבי יהושע כ"ש דהוי דלא כר"א צר פלוגתיה דשרי ליה לגמרי וה"ג ר' אלעזר ולא ר' אליעזר: